

Õiguskantsler

Egert Belitšev
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie nr

Meie 16.03.2026 nr 7-4/250356/2602244

Riigilõiv Euroopa Liidu kodaniku pereliikme elamisloakaardi väljaandmise eest ning elamisloakaartide kehtivusaeg

Austatud Egert Belitšev

Õiguskantslerile esitas avalduse [], kes küsis Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikme õiguste kohta Eestis.

Tunnustan Siseministeeriumi ja Politsei- ja Piirivalveametit (PPA), et olete muutnud halduspraktikat ja viinud Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmele alalise elamisõiguse andmise tingimused kooskõlla Euroopa Liidu (EL) õigusega. Selle tulemusena arvestatakse Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikme alalise elamisõiguse tekkimiseks vajaliku viieaastase Eestis elamise perioodi hulka ka tema tähtajalise elamisõiguse taotluse läbivaatamise aeg ning sellele vahetult eelnenud Eestis ajutise viibimise aeg, mitte ainult tähtajalise elamisõiguse alusel viibimise aeg.

Probleemiks on aga jätkuvalt see, et Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikme elamisloakaardi väljaandmise eest nõutav riigilõiv (mis hõlmab elamisõiguse kontrollimist) on vastuolus Euroopa Liidu õigusega.

Direktiivi 2004/38/EÜ artikli 25 lõike 2 kohaselt ei või võtta Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmele elamisloakaardi väljaandmise eest suuremat riigilõivu kui Eesti kodanike dokumentide väljaandmise eest. Praegu on aga Euroopa Liidu kodanike perekonnaliikmetelt nõutav riigilõiv mitu korda suurem. Eesti kodanike ja Euroopa Liidu kodanike ID-kaardi väljaandmise eest võetakse üldjuhul riigilõivu 45 eurot, kuid Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikme elamisloakaardi eest 115 eurot.

Ka Euroopa Komisjon on selgitanud, et direktiivi kohaselt ei või Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmelt võtta kõrgemat riigilõivu, kui on kehtestatud Eesti kodanikele ID-kaardi väljaandmise eest.

Direktiivi 2004/38/EÜ artikli 25 lõige 2 on vahetult kohaldatav. PPA on kohustatud rakendama Euroopa Liidu õigust, kui see on vahetult kohaldatav. Sellisel juhul tuleb jätta Euroopa Liidu õigusega vastuolus olevad riigisisese õigusakti sätted kohaldamata.

Palun PPA-l hüvitada avaldajale makstud riigilõivu osa, mis ületas 45 eurot.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Lisaks on õigusvastane see, et PPA väljastab Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmele elamisloakaardi lühema kehtivusajaga kui viis aastat, selleks et perekonnaliikme elamisloakaart kehtiks sama kaua kui Euroopa Liidu kodaniku ID-kaart. See on vastuolus direktiivi 2004/38/EÜ artikli 11 lõikega 1. Direktiivi artikli 11 lõike 1 järgi tuleb ka perekonnaliikmele välja anda elamisloakaart vähemalt viieks aastaks, välja arvatud siis, kui on alust arvata, et Euroopa Liidu kodanik kavatses Eestist varem lahkuda. Ka Euroopa Komisjon on asunud seisukohale, et ei ole põhjendatud anda perekonnaliikmele elamisloakaarti lühemaks tähtajaks kui viieks aastaks ainuüksi seetõttu, et see vastaks Euroopa Liidu kodaniku ID-kaardi kehtivusajale.

Palun tagada, et ka Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmetele antaks välja elamisloakaart, mille kehtivusaeg on reeglina viis aastat.

Asjaolud

1. Õiguskantsleri poole pöördus [], kes on EL-i kodanik. Ta elab Eestis koos abikaasaga, kes on kolmanda riigi kodanik. Nad asusid Eestisse elama 07.02.2020 ja soovisid saada alalist elamisõigust. Avaldaja registreeris oma elukoha rahvastikuregistris 02.04.2020. [] väljastati esmane isikutunnistus 16.04.2020. Tema abikaasa esitas taotluse 15.04.2020 ning talle väljastati tähtajalist elamisõigust tõendav elamisloakaart 17.06.2020. Ka tema esmane isikutõendav dokument kehtis kuni 01.04.2025, nagu EL kodanikule välja antud ID-kaart (s.o vähem kui viis aastat).

2. [] pidi abikaasa alalise elamisõiguse taotluse eest tasuma riigilõivu 115 eurot. Avaldaja esitas PPA-le oma seisukoha, et riigilõivu suurus on vastuolus EL-i õigusega. Ühtlasi pöördus ta Hollandi SOLVIT-i keskuse poole, kes võttis omakorda ühendust PPA-ga. Sellele vaatamata nõudis PPA avaldaja perekonnaliikme taotluse eest riigilõivu seaduses sätestatud suuruses.

3. Avaldaja teatel ei ole ta saanud PPA-lt tagasi riigilõivu, mis ületab EL-i õigusega lubatud suurust. Ka [PPA veebilehel](#) on endiselt kirjas, et EL-i kodanike perekonnaliikmed peavad tasuma 115 eurot tähtajalise elamisõiguse taotlemisel, pikendamisel ja alalise elamisõiguse taotlemisel.

4. PPA vastas Õiguskantsleri Kantsleile 09.10.2025, et PPA lähtub oma tegevuses kehtivatest seadustest ja määrustest. PPA leidis, et direktiivi 2004/38/EÜ artikli 25 lõige 2 sätestab vaid dokumendimenetlusega, s.o elamisloakaardi menetlusega seotud kulusid. EL-i kodaniku perekonnaliikme elamisõiguse menetlus hõlmab aga lisaks dokumendimenetlusele veel elamisõiguse väljastamise menetlust ja sellega kaasnevat toiminguid. PPA hinnangul ei ole direktiivis sätestatud piiranguid, mis keelaks kehtestada elamisõiguse läbivaatamise eest tehtavatele toimingutele nn lisatasu.

PPA märkis, et EL-i direktiivid ei ole liikmesriikidele otsekohalduvad, vaid need tuleb riigi õigusaktidesse üle võtta. Direktiivid määravad eesmärgid, mille liikmesriigid peavad saavutama ning annavad liikmesriikidele vabaduse valida, kuidas seda teha. Seega tuleb igal riigil direktiivid üle võtta ja võrreldes EL-i määrustega ei ole need liikmesriikidele otsekohalduvad.

PPA tõi välja, et Siseministerium analüüsib, kas vastav direktiiv on korrektselt üle võetud. Seni lähtub PPA kehtivast riigilõivuseadusest.

PPA vastas EL-i kodaniku perekonnaliikme elamisloakaardi kehtivusaja määramise kohta, et Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmisel vaadatakse üle ka see seaduse osa. PPA hinnangul on mure nüüdseks lahenenud, sest Siseministerium andis 13.05.2025 juhise, et EL-i kodaniku perekonnaliikmete alalise elamisõiguse taotlemisel nõutava viieaastase Eestis elamise perioodi

hulka tuleb lugeda ka tema tähtajalise elamisloa taotluse läbivaatamise aeg ja sellele vahetult eelnenud aeg, mil ta viibis Eestis elamisõigust omava EL-i kodaniku pereliikmena Eestis ajutiselt. Nii ei pea perekonnaliikmed vahepeal oma elamisloakaarti enam uuendama.

5. Siseministerium märkis, et kolmanda riigi kodaniku elamisõiguse menetluses tehtavate toimingute riigilõivumäär ei ole sama suur kui Eesti kodaniku isikutunnistuse väljaandmise eest võetav riigilõivumäär, sest tehtavad toimingud on põhimõtteliselt erinevad. Siseministerium lisas, et „[i]seenesest ei ole tegu vahetult kohaldatava sättega, sest lõivud tuleb seadusega ette näha. Arvame, et direktiivi 2004/38/EÜ artikli 25 lõiget 2 saaks vahetult kohaldada, kui nimetatud säte ei ole Eesti õigusesse õigesti üle võetud. Sellisel juhul tuleks vastavad RLS-i sätted jätta kohaldamata kuni RLS-i on muudetud“. Ministerium andis teada, et koostab selle kohta seadusemuudatused.

Riigilõivu suurus

6. Euroopa Parlamendi ja nõukogu [direktiivi](#) 2004/38/EÜ, 29.04.2004, artikli 25 lõige 2 sätestab, et kõik direktiivi artikli 25 lõikes 1 nimetatud dokumendid antakse välja tasuta või sellise tasu eest, mis ei ületa kodanikelt samalaadsete dokumentide väljaandmise eest võetavat tasu.

7. Direktiivi artikli 25 lõige 1 sätestab, et direktiivi artiklis 8 nimetatud registreerimistunnistuse, alalise elukoha tõendi, pereliikme elamisloa taotlemise tõendi, elamisloa või alalise elamisloa olemasolu ei või mitte mingil tingimusel seada õiguse kasutamise või haldusformaalsuse täitmise eeltingimuseks, sest õiguste olemasolu võib tõendada ka muude tõendusvahendite abil.¹

8. Direktiivi eestikeelne tekst on eksitav, sest selles on kasutatud sõnastust, nagu annaks riik Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikmele elamisloa. Tegelikult väljastab riik perekonnaliikmele elamisloakaardi, mis tõendab elamisõiguse olemasolu direktiivi alusel. Perekonnaliikme õigus riigis elamiseks tuleneb vahetult EL õigusest.²

9. [Riigilõivuseaduse](#) (RLS) kohaselt tuleb EL-i kodaniku perekonnaliikme tähtajalise elamisõiguse taotluse, tähtajalise elamisõiguse pikendamise taotluse või alalise elamisõiguse registreerimise taotluse läbivaatamise eest tasuda riigilõivu 115 eurot (RLS § 271 lg-d 2 ja 3).³

10. Riigilõivuseaduse § 271 lõikes 1 on sätestatud, et EL-i kodaniku alalise elamisõiguse registreerimise taotluse läbivaatamise eest tasutakse riigilõivu 45 eurot. Eesti kodaniku isikutunnistuse väljaandmise taotluse läbivaatamise eest tuleb üldjuhul tasuda riigilõivu 45 eurot (RLS § 272 lg 1 esimene lause).

11. Riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas on märgitud: „Direktiiv 2004/38/EÜ artikli 25 lõike 2 [kohaselt] ei või EL kodanikult ja tema pereliikmelt võetavad tasud ületada Eesti kodanike samalaadsete dokumentide väljaandmise eest võetavat tasu. Seega

¹ Direktiivi artikli 25 lõige 1 [inglise keeles](#): „Possession of a registration certificate as referred to in Article 8, of a document certifying permanent residence, of a certificate attesting submission of an application for a family member residence card, of a residence card or of a permanent residence card, may under no circumstances be made a precondition for the exercise of a right or the completion of an administrative formality, as entitlement to rights may be attested by any other means of proof.“

² EKo [C-459/99](#), MRAX, 25.07.2002, p 74 (antud kohtuasi puudutas direktiivi 68/360 artiklit 4 ja direktiivi 73/148).

³ Riigilõivuseaduse varasema redaktsiooni (kehtis kuni [31.12.2024](#)) järgi olid riigilõivud järgmised: Euroopa Liidu kodaniku alalise elamisõiguse registreerimise taotluse läbivaatamise eest tuli tasuda riigilõivu 25 eurot; Euroopa Liidu kodaniku perekonnaliikme tähtajalise elamisõiguse, tähtajalise elamisõiguse pikendamise taotluse või alalise elamisõiguse registreerimise taotluse läbivaatamise eest riigisisest 31 eurot; Eesti kodaniku isikutunnistuse väljaandmise taotluse läbivaatamise eest tasuti riigilõivu üldjuhul 30 eurot.

ei ole uued riigilõivud kulupõhised, kuid on samaväärsed Eesti kodanikega. See tähendab, et EL kodaniku alalise elamisõiguse taotluse läbivaatamisel ei tohi riigilõivumäär ületada Eesti kodaniku isikutunnistuse taotluse läbivaatamise riigilõivumäära, sest EL õiguse kohaselt on EL kodaniku alaline elamisõiguse menetlemine sisult isikut tõendava dokumendi menetlus. Samuti on võrdsed EL kodaniku pereliikme tähtajalise elamisõiguse taotluse läbivaatamise eest tasutav riigilõivumäär ning Eesti kodaniku pereliikme tähtajalise elamisloa taotluse läbivaatamise eest tasutav riigilõivumäär.⁴

12. Niisiis on seletuskirjas nenditud, et EL-i õiguse kohaselt ei tohi ka EL-i kodanike perekonnaliikmete dokumentide menetlemise riigilõivud olla kõrgemad kui Eesti kodanikel. Samas aga on öeldud, et piisab sellest, kui EL-i kodanikelt küsitakse sama kõrget riigilõivu kui Eesti kodanikelt ning kui EL-i kodanike pereliikmed maksavad sama kõrget riigilõivu kui Eesti kodanike pereliikmed.

13. Direktiivi 2004/38/EÜ artikli 25 lõike 2 järgi ei või aga ka EL-i kodanike pereliikmetele kehtivad riigilõivud olla kõrgemad kui Eesti kodanikele kehtivad riigilõivud. Selle sätte sõnastus ei võimalda tõlgendust, et EL-i kodanike perekonnaliikmetelt küsitav riigilõiv peaks olema võrreldav Eesti kodanike perekonnaliikmete riigilõivuga.

14. Selle küsimuse kohta on esitanud mitteametliku arvamuse ka Euroopa Komisjon, kes vastas 08.05.2025 SOLVIT-i keskusele muu hulgas direktiivi [2004/38/EÜ](#) artikli 25 lõike 2 tõlgendamise ning riigilõivu suurust puudutavate küsimuste kohta.

15. Komisjon märkis, et selles sättes mainitud „tasu“ tuleb mõista kui kogu kulu, mis seondub elamisloakaardi saamisega. Komisjon leidis, et elamisloakaardid on direktiivi 2004/38 tähenduses võrreldavad riikide isikut tõendavate dokumentidega (ID-kaartidega), arvestades neid iseloomustavaid omadusi. Kuna Eesti ID-kaartide väljaandmise eest tuleb maksta 45 eurot, ei tohi järelikult ka elamisloakaartide väljaandmise eest võtta tasu rohkem kui 45 eurot.

16. Niisiis on ka Euroopa Komisjon leidnud, et Eesti seadus on vastuolus EL-i õigusega.

Euroopa Liidu õiguse vahetu kohaldamise kohustus

17. Kui Eesti õigus on vastuolus EL-i õigusega, tuleb jätta EL-i õigusega vastuolus olev riigisisese õiguse säte kohaldamata ning kohaldada vahetult EL-i õigust, kui on täidetud EL-i õiguse vahetu kohaldamise eeldused ning norm ei ole vastuolus Eesti põhiseaduse aluspõhimõtetega.

18. Kuigi üldjuhul tuleb direktiiv selle kohaseks rakendamiseks riigisisessesse õigusesse üle võtta, võivad ka direktiivid olla riigisiseses õiguses vahetult kohaldatavad. Haldusorgan on kohustatud rakendama direktiivi sätteid, mis on vahetult kohaldatavad.⁵

19. Euroopa Kohus on sedastanud, et iga juhtumi puhul on vaja vaadata, kas direktiivi säte on vahetult kohaldatav, arvestades sätte iseloomu, üldist struktuuri ning sõnastust.⁶ Direktiivi säte on vahetult kohaldatav, kui see on piisavalt selge ja mittetingimuslik, ning kui on saanud direktiivi riigi õigusakti ülevõtmise tähtaeg.⁷

⁴ Riigilõivuseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus [417 SE](#), 11.04.2024, seletuskirja lk 14-15.

⁵ P. Craig, G. de Búrca. EU Law. Text, Cases and Materials. 4th Ed, Oxford University Press, lk 279 jj.

⁶ EKo [C-41/74](#) Van Duyn vs. Home Office, 04.12.1974, p 12.

⁷ EKo [C-148/78](#) Pubblico Ministero vs. Tullio Ratti, 05.04.1979, p 23.

20. Euroopa Kohus on kinnitanud, et ka haldusorgan peab kohaldama direktiivi sätteid, mis on vahetult kohaldatavad, sest selles sätestatud kohustusi peavad täitma kõik riigivõimuorganid.⁸
21. Seega tuleb PPA-l kohaldada vahetu mõjuga direktiivi sätteid ning hoiduda kohaldamast selliseid riigi õigusnorme, mis on direktiiviga vastuolus.
22. Nõue, mis puudutab EL-i õiguse vahetut kohaldamist, on üldiselt teada. Ka PPA peab viima end kurssi EL-i õiguse kohaldamist käsitlevate nõuetega.
23. Direktiiv 2004/38/EÜ reguleerib EL-i kodanike vaba liikumise õiguse kasutamist. See on üks olulisemaid EL-i õigusest tulenevaid põhivabadusi, mis on ühtlasi EL-i õiguse keskseid põhimõtteid. Seda õigust on võimalik tõhusalt kasutada vaid juhul, kui riigid tagavad ka EL-i kodanike perekonnaliikmete õigused. Õiguspraktikas on leitud, et kõik direktiivi 2004/38/EÜ sätted on väga konkreetsed ning on seega vahetult kohaldatavad ega jäta riikidele eriti suurt otsustusruumi.⁹
24. Direktiivi 2004/38/EÜ artikkel 25 lõige 2 on vahetult kohaldatav, sest selle sisu on selge ja mittetingimuslik.
25. Riigid võivad määrata oma õigusaktidega ise vastavate riigilõivude suuruse. Direktiivi artikli 25 lõige 2 kehtestab aga selge nõude: kõik direktiivi artikli 25 lõikes 1 nimetatud dokumendid antakse välja tasuta või sellise tasu eest, mis ei ületa kodanikelt samalaadsete dokumentide väljaandmise eest võetavat tasu. Direktiivi artikli 25 lõige 1 hõlmab ka EL-i kodaniku perekonnaliikmele väljaantavat elamisloakaarti.
26. Kuna seadus kehtestab EL-i kodaniku perekonnaliikme elamisloakaardi väljaandmisel oluliselt kõrgema riigilõivu kui Eesti kodaniku isikutunnistuse väljaandmisel, tuleb kohase riigilõivu suuruse väljaselgitamiseks vaadata, millist riigilõivu peavad tasuma Eesti kodanikud.
27. Seega on direktiivi artikli 25 lõike 2 alusel selge, et ka EL-i kodanike perekonnaliikmetelt ei või võtta suuremat riigilõivu kui 45 eurot, kui taotlus esitatakse riigisisesealt.
28. Kuna PPA nõudis avaldaja abikaasa elamisloakaardi taotluse eest riigilõivu 115 eurot, tuleb inimesele hüvitada enamakstud riigilõiv (s.o 70 eurot).
29. Siseministeeriumi koostatud eelnõu järgi on kavas viia EL-i kodanike perekonnaliikmetelt nõutavad riigilõivud kooskõlla direktiiviga. Kodakondsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõus (eelnõude infosüsteemi toimik 25-1280, versioon 14.01.2026) on märgitud, et muu hulgas muudetakse riigilõivuseadust nii, et selle paragrahvi 271 lõigetes 2 ja 3 asendatakse arv „115“ arvuga „45“ (samuti muudetakse välisesinduses nõutavat tasu). Seadus peaks jõustuma 1. jaanuaril 2027. aastal.
30. Sellest nähtub, et ka Siseministeerium on jõudnud järeldusele, et riigilõivuseadus on vastuolus EL-i õigusega ning et EL-i kodaniku perekonnaliikmelt ei või nõuda kõrgemat riigilõivu kui Eesti kodanikult ID-kaardi väljastamise eest.

⁸ EKo [C-103/88](#) Fratelli Costanzo SpA vs. Comune di Milano, 22.06.1989, p-d 30-31.

⁹ [Free movement of EU citizens and their family members: An overview](#). – Euroopa Parlament, 13.05.2024, lk 2.

31. Väärrib tunnustust, et Siseministeerium on koostanud eelnõu seaduste EL-i õigusega kooskõlla viimise kohta. Kahjuks võtab eelnõu seadusena vastuvõtmine aega ning sellele on kehtestatud väga pikk jõustumisaeg. Samuti ei näe eelnõu ette rakendussätteid varem ülemääraselt nõutud riigilõivu tagastamiseks.

32. Niisiis ei aitaks kõnealuse seaduse vastuvõtmine heastada avaldajate õiguste rikkumist.

33. Ka EL-i õigus näeb ette kahju hüvitamise kohustuse EL-i õiguse rikkumise korral. Kahju hüvitamise kohustus tekib, kui on täidetud kolm tingimust: a) direktiiviga ettenähtud tulemus hõlmab õiguste andmist üksikisikutele; b) direktiivi sätete põhjal on võimalik piiritleda nende õiguste sisu; c) esineb põhjuslik seos riigi kohustuse rikkumise ja isikutele tekkinud kahju vahel.¹⁰

34. Eeltoodust tulenevalt palun PPA-l hüvitada avaldajale neilt nõutud riigilõiv, mis ületab direktiiviga lubatud suurust. Hüvitatav summa peaks olema 70 eurot.

Elamisloakaartide kehtivusaeg

35. Teine probleem on selles, et PPA annab EL-i kodanike perekonnaliikmetele tähtajalise elamisõiguse tõendamiseks elamisloakaardi lühemaks ajaks kui viieks aastaks ainuüksi seetõttu, et see vastaks EL-i kodanikule väljaantud ID-kaardi kehtivusajale.

36. Kuna EL-i kodanik peab oma taotluse esitama alati enne kui tema perekonnaliige, on tulemuseks, et PPA väljastab perekonnaliikmele elamisloakaardi alati lühemaks ajaks kui viieks aastaks. Seetõttu võib perekonnaliige jääda oma uue taotluse lahendamise ajal ilma kehtiva dokumendita või peab taotlema lühikeseks ajaks uut elamisloakaarti (s.t pikendama tähtajalist elamisõigust).

37. [Euroopa Liidu kodaniku seaduse](#) (ELKS) § 19 lõike 1 järgi antakse perekonnaliikmele tähtajaline elamisõigus kuni viieks aastaks, kuid mitte kauemaks kui EL-i kodaniku Eestis elamise ajaks. ELKS § 25 lõike 1 kohaselt annab PPA perekonnaliikmele, kes on saanud Eestis tähtajalise elamisõiguse, elamisloakaardi. See on perekonnaliikme tähtajalist elamisõigust tõendav dokument.

38. Niisiis näeb ELKS § 19 lõige 1 ette, et perekonnaliikmele saab anda tähtajalise elamisõiguse kuni viieks aastaks, kuid mitte kauemaks kui EL-i kodaniku Eestis elamise ajaks. Seega ei näe ka kehtiv seadus ette seda, et perekonnaliikmele saab välja anda elamisloakaardi ainult sama kehtivusajaga, kui on kehtiv EL-i kodaniku ID-kaart.

39. Direktiivi 2004/38 artikli 11 lõike 1 kohaselt peab EL-i kodaniku perekonnaliikmele väljaantav elamislokaart (eestikeelses versioonis on seda nimetatud eksitavalt „elamisloaks“) olema kehtiv vähemalt viis aastat pärast selle väljaandmist või EL-i kodaniku kavandatavat elamisperioodi, kui see tähtaeg on lühem kui viis aastat.¹¹

40. Ka direktiivi artikli 11 lõikest 1 tulenev kohustus on selge ning mittetingimuslik. Järelikult on ka direktiivi artikli 11 lõige 1 vahetult kohaldatav.

¹⁰ EKo [C-6/90 ja C-9/90](#), Francovich, 19.11.1991, p 37, 40.

¹¹ Inglisekeelses versioonis: „The residence card provided for by Article 10(1) shall be valid for five years from the date of issue or for the envisaged period of residence of the Union citizen, if this period is less than five years.

41. Euroopa Komisjon on selgitanud Euroopa ombudsmani kaudu, et nõue, mille kohaselt peab elamisloakaart kehtima vähemalt viis aastat, on üldine reegel. EL-i kodaniku „kavandatavat elamisperioodi“ tuleb sisustada laialt ning see viitab ajale, mille jooksul EL-i kodanik kavandab oma elu vastavas liikmesriigis. Komisjon järeldas, et perekonnaliikme elamisloakaardi kehtivusaeg ei tohiks olla lühem kui viis aastat ainuüksi sel põhjusel, et EL-i kodaniku ID-kaardi kehtivusaeg lõpeb varem.¹²

42. Niisiis on PPA halduspraktika vastuolus direktiivi 2004/38/EÜ artikli 11 lõikega 1, kui PPA väljastab perekonnaliikmele elamisloakaardi lühemaks ajaks kui viieks aastaks ainult sel põhjusel, et EL-i kodaniku ID-kaardi kehtivusaeg lõpeb varem.

43. EL-i kodaniku perekonnaliikmetele ei või väljastada elamisloakaarti lühemaks ajaks kui viieks aastaks, juhul kui pole andmeid selle kohta, et EL-i kodanik kavatses Eestis elada lühemat aega. Seda probleemi ei lahenda ka see, et PPA on muutnud halduspraktikat EL-i kodaniku perekonnaliikme alalise elamisõiguse tekkimise aja suhtes. Enamik inimesi ei tea, et alalise elamisõiguse tekkimisel ei tule lähtuda Euroopa Liidu kodaniku seaduse sätetest, sest seadust ei ole seni muudetud. Samuti võib PPA menetlus võtta aega.

44. Palun tagage, et ka EL-i kodaniku perekonnaliikmetele väljastataks elamisloakaart üldjuhul viieaastase kehtivusajaga.

45. Palun teatage 30 päeva jooksul, kuidas olete soovitusi järginud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Siseministeerium (ilma isikuandmeteta)

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee

¹² Euroopa ombudsman edastas komisjoni vastuse (03.07.2025): „Pursuant to Article 11(1) of the Free Movement Directive, the residence card issued to non-EU family members must be valid for 5 years from the date of issue or for the envisaged period of residence of the EU citizen, if this period is less than 5 years. In that regard, the minimum duration of 5 years remains the general rule. Where the ‘envisaged duration of residence’ is relevant in a particular case, it should be understood in a broad sense and that the ‘envisaged’ period of residence refers to the period during which the EU citizens intend to live and plan their life in the host Member State. As a result, the residence card should not be valid for less than 5 years solely because the EU citizen’s residence certificate expires sooner.”